

مؤسسه شیعه‌شناسی

گزارشی از مطالعات

اسلام‌شناسی و شیعه‌شناسی در دانشگاه توکیو

- نام کشور: ژاپن
- آدرس پایگاه اینترنتی: www.i.u-tokyo.ac.jp
- آدرس پست الکترونیک: i-inr@i.u-tokyo.ac.jp

- بخش اسلام‌شناسی دارد: بلی ✓ خیر
- مطالعات شیعه‌شناختی دارد: بلی ✓ خیر
- دوره‌های آموزشی دارد: بلی ✓ خیر
- بخش آموزشی در چه مقطعی است:
- کارشناسی ✓ کارشناسی ارشد ✓ دکترا غیره
- بخش پژوهشی دارد: بلی ✓ خیر
- مجله دارد: بلی خیر ✓
- کنفرانس، سمینار و کارگاه تحقیق دارد: بلی ✓ خیر

اساتید برجسته: ساتو تسوگیتا، کوجیرو ناکامورا، ماساتاكا ناکشیتا، شیگرو کاماداتا، آکیرا گوتو، ماسایوکی یاوچی

■ معرفی, بخش‌های آموزشی و دروس:

مرکز مطالعات حوزه‌های اسلامی

این مرکز به همت دولت ژاپن در دانشگاه توکیو از سال ۱۹۹۷ به منظور ارتقای سطح معلومات دانشجویان در رابطه با جهان اسلام راه‌اندازی شده است. آدرس: ژاپن، توکیو، ۰۰۳۳ - ۱۱، بونکیویو، هونگو ۱-۳-۷، بونگاکیوبوآنکس، دانشگاه توکیو، مرکز و دفتر مدیریت برنامه مطالعات سرزمین‌های اسلامی این مرکز از هرگونه همکاری، نظر و کمک در جهت ارتقای برنامه‌های ۵ ساله خود از جانب محققین سراسر دنیا استقبال می‌کند. مدیر مرکز: پرفسور دکتر ساتو تسوگیتاكا

واژه «جهان اسلام» اغلب به منطقه خلیج فارس قابل اطلاق است، اگرچه معتقدیم اسلام به عنوان يك دين و تمدن از خاورمیانه به مرکز و جنوب شرقی آسیا، بالکان، آفریقا به سمت غرب گسترش یافته است. بعلاوه در کشورهای غربی کنونی و همچنین چین و ژاپن، مسلمانان دارای گروه‌های مهم اجتماعی تشکیل یافته‌اند. به عبارت دیگر، مناطقی که به نوعی با اسلام سروکار دارند هم‌اکنون سراسر دنیا را در برمی‌گیرد.

در جوامعی که مسلمانان زندگی می‌کنند، ارتباطی مبتنی بر همزیستی با سایر مردم و مشکلات جدی از قبیل کشمکش‌های قومی، درگیری‌های بین مذهبی، انفجار جمعیت و آلودگی محیط وجود دارد. برای مثال، مسلمانان امروزه عمیقاً با مسأله بوسنی، جنگ‌های داخلی افغانستان، مسأله نژادی جدید در اتحاد اروپا و چالش حقوق بشر در آمریکا مواجه هستند. منابع انرژی در دست کشورهای اسلامی خاورمیانه در دهه‌های گذشته قویاً بر اقتصاد جهانی تأثیرگذار بوده و به این روند در قرن حاضر نیز ادامه دارد. لذا می‌توان گفت که گرایش‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در جهان اسلام عملاً تعیین‌کننده توسعه تمدن جهانی در قرن بیست و یکم خواهد بود و برای مردم غیرمسلمان لازم خواهد شد که گام‌های مثبتی در جهت درك عمیق‌تر تاریخ، نظرات و وضعیت معاصر اسلام بردارند.

یکی از تلاش‌ها برای درك بهتر مسلمانان در جهان اسلامی و غیراسلامی، برنامه ۵ ساله موسوم به مطالعات حوزه اسلام دانشگاه توکیو است. این پروژه با حمایت وزارت علوم، فرهنگ و آموزش و پرورش ژاپن از سال ۱۹۹۷ شروع و تا ماه مارس ۲۰۰۲ ادامه یافت. این پروژه شامل ۳ هدف عمده و مهم بود:

- ۱- رهیافت به مطالعات حوزه اسلامی از طریق جمع‌آوری اطلاعات اولیه مربوط به تمدن اسلامی و مسائل معاصر مسلمانان
 - ۲- ایجاد نظام رایانه‌ای مناسب برای مطالعات چندجانبه حوزه اسلام
 - ۳- حمایت و تشویق نسل جدیدی از محققان در جهت ارتقای آینده این گونه از مطالعات
- این پروژه همچنین از محققان غیر ژاپنی در راستای همکاری و مشارکت در تحقق این اهداف دعوت بعمل می‌آورد، هدف ما ایجاد مطالعات منطقه‌ای در رابطه با جهان اسلام و مشارکت با محققان سراسر دنیا در این زمینه است.

سازمان

این پروژه به ریاست استاد دانشگاه توکیو، آقای دکتر ساتو تسوگیتاكا انجام شد و ستاد این پروژه ملحق به دانشکده علوم انسانی دانشگاه بوده است. پروژه مزبور به شش واحد تحقیقاتی اصلی تقسیم می‌شود که هر يك به گروه‌های آموزشی تقسیم می‌شوند؛ اگرچه واحدهای متفاوت تحقیقاتی پروژه به عنوان يك زنجیره پیوسته تحقیقاتی عمل می‌کنند. واحدهای تحقیقاتی و گروه‌های وابسته به آنها عبارتند از:

○ ساتو تسوگیتاكا، مدیر پروژه

- هيسائو كوماتسو، مدير واحد يك، مدير ارتباطات
- ماتاسوتشي كيساچي: مدير واحد دو، روابط عمومي و انتشارات
- هيروشي كاتو: مدير واحد سه
- اتسوكي اوکابه: مدير واحد چهار
- ماساشي هاندا: مدير واحد پنج و ارتباطات بين الملل
- كاياكو هاياشي: مدير واحد شش، روابط عمومي
- كيلوساڪاي: برنامه ريزي واحد يك
- هيروكي ياناگي هاشي: معاون ارتباطات واحد يك
- ماتابه شيميزو: برنامه ريز واحد دو
- ماسايوكي آكاهروي: انتشارات واحد دو
- آكيرا اوسوكي: ارتباطات بين الملل واحد سه
- كازو اوتسوكا: ارتباطات بين الملل واحد پنج
- تورو ميورا: انتشارات واحد پنج

عناوین واحدهای تحقیقاتی

واحد یک: اندیشه و سیاست در جهان اسلام

○ گروه‌های تحقیقاتی

- الف: اندیشه‌ها و جنبش‌های معاصر اسلامی
- ب: اسلام و روابط بین‌الملل
- ج: حقوق اسلامی و جامعه

واحد دو: اجتماع و اقتصاد در جهان اسلام

○ گروه‌های تحقیقاتی

- الف: اسلام و توسعه اجتماعی
- ب: اسلام و توسعه اقتصادی
- ج: اسلام و جنبش‌های عمومی در جهان اسلام

واحد سه: ملل، ادیان و اسلام

○ گروه‌های تحقیقاتی

- الف: ملل و هویت مسلمانان
- ب: مسلمانان معاصر و نزاع‌های فرهنگی
- ج: منابع مطالعاتی جهان معاصر اسلام

واحد چهار: نظام‌های اطلاعاتی منطقه‌ای در مطالعات حوزه‌های اسلامی

واحد پنج: تاریخ و فرهنگ اسلام

○ گروه‌های تحقیقاتی

- الف: گسترش امور تحقیقی
- ب: تعاملات بین مذاهب
- ج: پتانسیل مطالعات معاصر

واحد شش: منابع مطالعاتی تمدن اسلامی

مدیر واحد: حاجیم کاتیمورا

شایان ذکر است که اطلاعات کامل‌تر به همراه اسامی محققان و اساتید (مشخصات) و گروه‌های تحقیقاتی و حوزه‌های تحقیقاتی در جزوه اصلی آمده است.

برنامه‌های آموزشی:

درآمدی بر تاریخ اسلام ۴ واحد

تاریخ عمومی اسلام ۴ واحد

موضوعات مطالعات اسلامی ۸ واحد

سمینارهای اسلامی ۸ واحد

زبان عربی ۴ واحد

پایان نامه ۱۲ واحد

مجموع: ۴۰ واحد

دروس:

قرآن

حدیث

اندیشه اسلامی (الهیات، فلسفه، تصوف)

حقوق اسلامی و نهادها

تاریخ اسلام
زبان و ادبیات عرب
سمینارهای مطالعات اسلامی

■ تحقیقات انجام شده:

۱. قانون و دولت در اسلام: محقق: هیروکی یاناگیه‌اشی، این تحقیق به ۵ موضوع اساسی و رابطه آن‌ها با حقوق و حکومت اسلامی می‌پردازد که عبارتند از:

۱. دوگانگی واژه «سلطان»

۲. نه دولت و نه بکارگیری شریعت

۳. مخالفت فقها با حکومت

۴. مجتهد و اختیارات وی

۵. حکومت گاهی مجبور به حمایت از حقوق اسلامی می‌شود.

در جزوه اصلی به صورت تفصیلی به موضوعات پنج‌گانه این تحقیق اشاره شده است.

۲. درون اصلاحات اسلامی: نویسنده: وال ایکل مان، نویسنده سعی دارد زندگی بیش از یک میلیارد مسلمان و موضوع اصلاحات و ریشه‌های آن را به تصویر بکشد.

۳. اسلام و سیاست در روسیه و آسیای میانه: از ابتدا تا اواخر قرن بیستم: نویسنده: موماتسو هیسائو

۴. نخبگان برده در خاورمیانه و آفریقا: (مطالعه‌ای تطبیقی): محققان: تورو میورا و جان ادوارد فیلیپس، این تحقیق در سال ۲۰۰۰ توسط انتشارات بین‌المللی کیگان پول (لندن- نیویورک) به انتشار رسیده است.

■ نام اساتید, محققان و آدرس آنها:

○ کوچیرو ناکامورا (تاریخ اندیشه اسلامی)

○ ماساتاکا تاکشینا (تاریخ اندیشه اسلامی)

○ شیگرو کاماداتا (تاریخ اندیشه اسلامی)

○ آکیرا گوتو (تاریخ اسلامی)

○ ماسایوکی یاموچی (تاریخ خاور نزدیک مدرن و آسیای مرکزی)

شایان ذکر است که محققان، اساتید و دست‌اندرکاران مطالعات حوزه‌های اسلامی در دانشگاه توکیو در ۶ گروه تحقیقاتی- آموزشی دانشگاه به صورت فعال بیش از ۲۰ نفر هستند که در جزوه اصلی از آنها نام برده شده است.

■ کنفرانس، سمینار و کارگاه تحقیقی:

۱. زمینه‌های اجتماعی و مذهبی افغانستان و طالبان: سخنران: دکتر اصغر علی مهندس (مدیر مرکز مطالعات اجتماعی و سکولاریسم و مدیر مؤسسه مطالعات اسلامی)، زمان: ساعت ۱۰، ۱۷ لغایت ۲۰، ۴۰، جمعه ۱۶ نوامبر، مکان: توکیو، دانشگاه صوفیا، ساختمان کتابخانه.
 ۲. وضعیت کنونی جنبش اسلامی در جنوب آسیا: سخنران: دکتر اصغر علی مهندس، زمان: ۱۵ تا ۱۷ یکشنبه ۱۸ نوامبر، مکان: دانشگاه کیوتو، طبقه اول.
 ۳. گسترش روابط بین‌الملل در جهان اسلام: با نگاهی به امپراطوری عثمانی، زمان: ۳۰ اکتبر، مکان: دانشگاه توکیو، مؤسسه مطالعات زبان و فرهنگ آسیا و آفریقا.
 ۴. تصوف و طریقت: زمان ۲۷ مه، دانشگاه صوفیا، سخنران: توناگا یاسوشی، وی در مورد جنبه‌های مختلف علمی و مطالعاتی ابن عربی و مکتب وی سخنرانی می‌کند که گزیده‌هایی از سخنرانی وی در جزوه اصلی آمده است.
- همچنین سخنرانی آکاهوری ماسیوکی نیز در همین ارتباط در جزوه اصلی موجود است.